

درآمد و هزینه

هدفهای رفتاری: پس از مطالعه این فصل از فراگیر انتظار می‌رود، قادر باشد:

- ۱- منظور از درآمد را توضیح دهد.
- ۲- درآمد نقدی و غیرنقدی را شرح دهد.
- ۳- هزینه را تعریف کند.
- ۴- هزینه‌های نقدی و غیرنقدی را شرح دهد.
- ۵- ثبت پرداخت بدهیهای ناشی از هزینه‌های غیرنقدی را انجام دهد.
- ۶- منظور از پیش‌پرداخت را توضیح دهد.
- ۷- چگونگی ثبت دریافت خدمات از محل پیش‌پرداختها را انجام دهد.
- ۸- صورت سود و زیان را تنظیم کند.

۱-۵ مقدمه

در فصل قبل چگونگی ثبت رویدادهای مالی را در دفتر روزنامه و کل مورد بررسی قرار دادیم. رویدادهای مالی یاد شده فقط بخشی از رویدادهایی است که در یک مؤسسه خدماتی انجام می‌شود. بخش دیگری از رویدادهای مالی که بر سرمایه یا حق مالی مالک تأثیر می‌گذارند در این فصل مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند. که شامل رویدادهای مالی مرتبط با درآمد و هزینه می‌باشد افزون بر این با یکی دیگر از صورتهای مالی مهم در حسابداری تحت عنوان صورت سود و زیان آشنا خواهیم شد.

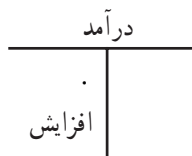
۲-۵ درآمد

مؤسسات خدماتی بر حسب نوع کسب و کار خدماتی برای مشتریان خود ارائه می‌کنند و در ازای آن خدمات ممکن است وجوهی را دریافت نمایند و یا مشتریان تعهد کنند وجوه فوق را در آینده پرداخت نمایند در حسابداری به این مبالغ اصطلاحاً «درآمد» گفته می‌شود. دریافت حق الزحمه بابت خدمات مربوط به تعمیرات، حمل و نقل، اجاره و بیمه نمونه‌هایی از درآمدهای انواع مؤسسات خدماتی می‌باشند.

درآمد مبالغی است که بابت ارائه خدمات به مشتریان، دریافت شده و یا در آینده دریافت خواهد شد. درآمد موجب افزایش سرمایه مالک می‌گردد.

هنگامی که مؤسسات خدماتی درآمدی کسب می‌نمایند از یک سو داراییها و از سوی دیگر سرمایه مالک مؤسسه افزایش می‌یابد.

طبق قاعده ثبت حسابها می توان درآمدها را مستقیماً در بستانکار حساب سرمایه مالک منظور نمود ولی بدلیل آنکه مشخص شدن درآمدهای یک مؤسسه طی یک دوره زمانی خاص برای صاحب مؤسسه و سایر استفاده کنندگان اطلاعات از اهمیت زیادی برخوردار است از این رو درآمدهای کسب شده به جای اینکه مستقیماً در حساب سرمایه مالک بستانکار شود در حسابهای جداگانه تحت عنوان درآمد مربوط بستانکار می گردد. بنابراین درآمد به هنگام افزایش بستانکار می شود و مانده این حساب همواره بستانکار خواهد بود.

درآمد مؤسسات خدماتی به صورت نقد یا نسیه کسب می شود.

۱- ۲- ۵ ارائه خدمات به صورت نقد: چنانچه در زمان ارائه خدمات به مشتریان وجه آن نقداً دریافت شود در این صورت در معادله اساسی حسابداری، از یک سو داراییهای مؤسسه (موجودی نقد) و از سوی دیگر سرمایه مالک مؤسسه افزایش می یابد و بدین ترتیب معادله حسابداری کماکان برقرار خواهد ماند. تأثیر ارائه خدمات نقدی بر معادله حسابداری به شرح زیر می باشد:

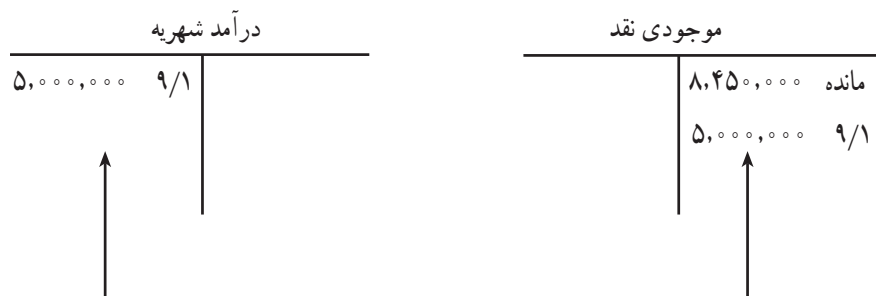
داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
+		o		+
دارایی (موجودی نقد) افزایش می یابد.		بدهی تغییر نمی یابد.		سرمایه افزایش می یابد.

مثال ۱: ادامه رویدادهای مالی مؤسسه آموزشی دانا

در تاریخ اوّل آذر ماه ۱۳۷۶ مبلغ ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال شهریه آبان ماه طی فیش شماره ۳۵۳۵ مورخ ۱۳۷۶/۹/۱ توسط دانش آموزان به حساب بانکی مؤسسه واریز گردید. اثر این فعالیت بر معادله حسابداری و همچنین نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت در حسابهای مؤسسه به شرح زیر می باشد:

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
= + ۵,۰۰۰,۰۰۰		o		+ ۵,۰۰۰,۰۰۰

تجزیه و تحلیل	قاعده	تشخیص
دارایی (موجودی نقد) افزایش می یابد.	افزایش دارایی، بدهکار می شود.	بدهکار: موجودی نقد ۵,۰۰۰,۰۰۰
درآمد (شهریه) افزایش می یابد.	افزایش درآمد، بستانکار می شود.	بستانکار: درآمد شهریه ۵,۰۰۰,۰۰۰

۲-۲-۵ ارائه خدمات به صورت نسیه (درآمد غیر نقدی): چنانچه یک مؤسسه، خدماتی برای مشتریان خود انجام دهد و وجه آن را بلافاصله دریافت نکند در این صورت مشتری متعهد می‌شود حق الزحمه این خدمات را در آینده بپردازد. بدیهی است به محض تکمیل و ارائه خدمت به مشتریان برای مؤسسه درآمد کسب (تحقق) یافته است. نکته قابل توجه این است که در حسابداری درآمدها در همان دوره زمانی که تحقق می‌یابد بایستی شناسایی، اندازه‌گیری و ثبت شوند اعم از این که بهای خدمات ارائه شده دریافت شده یا دریافت نشده باشد. بنابراین زمانی که مؤسسه خدماتی برای مشتریان خود خدماتی انجام دهد و حتی وجه نقد آن را دریافت نماید در این صورت درآمد تحقق یافته است و باید در دفاتر ثبت شود.

اصل تحقق درآمد یکی از اصول حسابداری است که براساس آن درآمدها به محض ارائه خدمت به مشتریان شناسایی و ثبت شود اعم از اینکه بهای آن نقداً دریافت شده یا نشده باشد.

تحقق درآمدهای غیر نقدی از یک سو موجب افزایش داراییها (حسابهای دریافتنی) و از سوی دیگر موجب افزایش سرمایه در معادله حسابداری می‌گردد و با توجه به اینکه افزایش دو طرف معادله به یک میزان است، از این رو معادله حسابداری همچنان برقرار خواهد ماند. تأثیر ارائه خدمات به صورت نسیه به شرح زیر می‌باشد:

$$\begin{array}{rcccl} & & \text{داراییها} & = & \text{بدهیها} & + & \text{سرمایه} \\ & & + & & \circ & + & \\ \text{دارایی (حسابهای دریافتنی) افزایش می‌یابد.} & & & & \text{بدهیها تغییری نمی‌یابد.} & & \text{سرمایه افزایش می‌یابد.} \end{array}$$

مثال ۲: در تاریخ ۳۰ آذر ۱۳۷۶ مؤسسه دانا صورت حسابهایی معادل ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال برای اولیای دانش‌آموزانی که شهریه خود را پرداخت نکرده‌اند، ارسال داشت و قرار شد مبالغ مربوط را تا ۱۵ دی ماه به حساب بانکی مؤسسه واریز نمایند. تجزیه و تحلیل و ثبت این رویداد مالی به شرح زیر است:

تجزیه و تحلیل	قاعده	تشخیص
دارایی (حسابهای دریافتنی) افزایش می‌یابد.	افزایش دارایی، بدهکار می‌شود.	بدهکار: حسابهای دریافتنی ۱,۲۰۰,۰۰۰
درآمد (شهریه) افزایش می‌یابد.	افزایش درآمد، بستانکار می‌شود.	بستانکار: درآمد شهریه ۱,۲۰۰,۰۰۰

درآمد شهریه	حسابهای دریافتنی
<div style="text-align: right; margin-bottom: 10px;">۵,۰۰۰,۰۰۰ ۹/۱</div> <div style="text-align: right;">۱,۲۰۰,۰۰۰ ۹/۳۰</div>	<div style="text-align: right; margin-bottom: 10px;">۱,۲۰۰,۰۰۰ ۹/۳۰</div>
↑	↑

۳-۲-۵ وصول مطالبات ناشی از ارائه خدمات به طور نسیه: مطالباتی که بابت انجام خدمات ایجاد شده، بعد از مدتی از مشتری دریافت می‌گردد و در واقع مطالبات مؤسسه به نقد تبدیل می‌شوند. بدیهی است وصول این مبالغ درآمد محسوب نمی‌شود زیرا در زمان ارائه خدمت، درآمد در حسابها ثبت شده است. اثر این نوع رویداد مالی بر معادله حسابداری عبارتست از:

$$\text{داراییها} = \text{بدهیها} + \text{سرمایه}$$

داراییها تغییری نمی‌یابد. بدهیها تغییری نمی‌یابد. سرمایه تغییری نمی‌یابد.

مثال ۳: همانطور که در مثال قبل ذکر شد صورت حسابهایی به مبلغ ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال بابت شهریه آذر ماه برای اولیای دانش‌آموزان ارسال شد. با فرض دریافت مبلغ فوق در ۱۵ دی ماه تجزیه و تحلیل این رویداد مالی به شرح زیر خواهد بود:

تشخیص	قاعده	تجزیه و تحلیل
بدهکار: موجودی نقد ۱,۲۰۰,۰۰۰	افزایش دارایی، بدهکار می‌شود.	دارایی (موجودی نقد) افزایش می‌یابد.
بستانکار: حسابهای دریافتی ۱,۲۰۰,۰۰۰	کاهش دارایی، بستانکار می‌شود.	دارایی (حسابهای دریافتی) کاهش می‌یابد.

حسابهای دریافتی		موجودی نقد	
۱,۲۰۰,۰۰۰ ۱۰/۱۵	۱,۲۰۰,۰۰۰ ۹/۳۰	۸,۴۵۰,۰۰۰ مانده	۵,۰۰۰,۰۰۰ ۹/۱
		۱,۲۰۰,۰۰۰ ۱۰/۱۵	

۳-۵ هزینه

مؤسسات خدماتی، به منظور ارائه خدمات به مشتریان ناچارند مخارج گوناگونی را متحمل گردند. مخارج مربوط به حقوق کارکنان، اجاره‌بها، بیمه و سوخت نمونه‌هایی از این مخارج می‌باشند. در حسابداری، مخارج تحمل شده طی یک دوره زمانی «هزینه» نامیده می‌شود.

هزینه عبارت است از:
 مخارجی که یک مؤسسه برای ارائه خدمات به مشتریان و کسب درآمد متحمل می‌شود. هزینه موجب کاهش سرمایه مالک می‌گردد.

هنگامی که واحد اقتصادی متحمل هزینه می‌شود سرمایه مالک کاهش می‌یابد براساس قاعده ثبت حسابها می‌توان هزینه‌ها را در بدهکار حساب سرمایه ثبت کرد.

ولی به منظور این که هزینه‌های یک مؤسسه طی یک دوره زمانی مشخص گردد به جای ثبت مستقیم هزینه‌ها در بدهکار حساب سرمایه مالک، در حسابی تحت عنوان هزینه مربوط بدهکار می‌گردد. برای هزینه‌های مختلف می‌توان حسابهای جداگانه‌ای ایجاد نمود تا اطلاعات مربوط به هر هزینه به تفکیک مشخص گردد.

نحوه ثبت افزایش هزینه‌ها در حساب T به شکل زیر می‌باشد.

حساب هزینه	
	+
	افزایش

لازم به توضیح است تمام پرداختهای یک مؤسسه هزینه به شمار نمی‌آید. برای مثال پرداختهای یک مؤسسه برای خرید اثاثه یا بازپرداخت بدهیها به عنوان هزینه تلقی نمی‌شوند.

مؤسسات خدماتی ممکن است هزینه‌های خود را به صورت نقدی یا غیر نقدی انجام دهند که در زیر به توضیح هر یک می‌پردازیم.

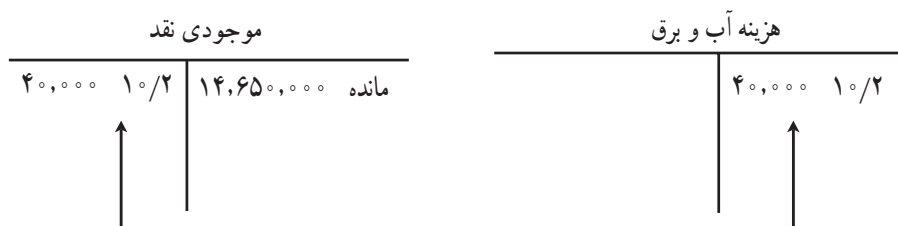
۱-۳-۵ هزینه نقدی: اگر در زمان دریافت خدمات از دیگران وجه نقدی پرداخت گردد در این صورت هزینه‌ای وقوع یافته است که این هزینه را «هزینه نقدی» می‌گویند. هزینه‌های نقدی موجب می‌شود داراییهای مؤسسه (موجودی نقد) از یک سو و سرمایه مالک از سوی دیگر کاهش یابند و چون رویداد مالی فوق روی دو طرف معادله حسابداری به یک اندازه تأثیر دارد از این رو تساوی معادله حسابداری کماکان حفظ خواهد شد. اثر رویدادهای مالی مربوط به هزینه بر معادله حسابداری در زیر نشان داده شده است:

داراییها	=	+	سرمایه
.			.
دارایی (موجودی نقد) کاهش می‌یابد.			سرمایه کاهش می‌یابد.
			.
			بدهیها تغییری نمی‌یابد.

همانطور که قبلاً بیان گردید هنگامی که در یک واحد اقتصادی هزینه‌ای وقوع یابد به جای این که مستقیماً در بدهکار حساب سرمایه ثبت شود در بدهکار حساب دیگری تحت عنوان هزینه ثبت می‌گردد و نهایتاً اثر این هزینه‌ها بر سرمایه مالک مشخص خواهد شد. بنابراین پس از وقوع هزینه نقدی، هزینه مربوط بدهکار و حساب موجودی نقد بستانکار می‌گردد.

مثال ۴: در تاریخ ۲ دی ماه ۱۳۷۶ مؤسسه دانا مبلغ ۴۰,۰۰۰ ریال بابت آب و برق دو ماهه آپارتمان پرداخت نمود.

تشخیص	قاعده	تجزیه و تحلیل
بدهکار: هزینه آب و برق ۴۰,۰۰۰	افزایش هزینه، بدهکار می‌شود.	هزینه (آب و برق) افزایش می‌یابد.
بستانکار: موجودی نقد ۴۰,۰۰۰	کاهش دارایی، بستانکار می‌شود.	دارایی (موجودی نقد) کاهش می‌یابد.

۲-۳-۵ هزینه غیر نقدی: چنانچه یک واحد اقتصادی خدماتی را از دیگران دریافت کند و قرار شود وجه آن خدمات را در آینده بپردازد، در این صورت نیز یک هزینه برای واحد اقتصادی وقوع یافته است. طبق اصول حسابداری هزینه‌ها در همان دوره زمانی که تحمل می‌شوند باید شناسایی، اندازه‌گیری و ثبت شوند. به عبارت دیگر، ملاک ثبت هزینه در حسابها، دوره زمانی وقوع آن است اگر چه هیچ‌گونه پرداخت نقدی صورت نگرفته باشد. هزینه‌های غیر نقدی موجب افزایش بدهیها و کاهش سرمایه مالک می‌گردند. تأثیر هزینه‌های غیر نقدی بر معادله حسابداری را می‌توان به شرح زیر نشان داد:

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
○		●		○
داراییها تغییر نمی‌یابد.		بدهیها افزایش می‌یابد.		سرمایه کاهش می‌یابد.

مثال ۵: مؤسسه دانا در تاریخ ۶ دیماه ۱۳۷۶ صورتحسابی به مبلغ ۱۵۰,۰۰۰ ریال بابت تعمیر وسایل کمک آموزشی از شرکت تعمیراتی اطمینان دریافت کرد و قرار شد طی ماه آینده مبلغ صورتحساب پرداخت شود.

تجزیه و تحلیل	قاعده	تشخیص
هزینه (تعمیرات) افزایش می‌یابد.	افزایش هزینه، بدهکار می‌شود.	بدهکار: هزینه تعمیرات ۱۵۰,۰۰۰
بدهی (حسابهای پرداختی) افزایش می‌یابد.	افزایش بدهی، بستانکار می‌شود.	بستانکار: حسابهای پرداختی ۱۵۰,۰۰۰

حسابهای پرداختی		هزینه تعمیرات	
مانده	۸,۰۰۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۰/۶
	۱۵۰,۰۰۰		
	↑		↑

۳-۳-۵ پرداخت بدهیهای ناشی از هزینه‌های غیر نقدی: بدهیهای مؤسسه ممکن است به دلیل خرید نسبه داراییها یا خدمات از دیگران ایجاد شده باشد. پرداخت این بدهیها نوعی رویداد مالی به شمار می‌آید که موجب کاهش داراییها (موجودی نقد) از یک طرف و کاهش بدهیها از طرف دیگر می‌گردد. بنابراین در زمان بازپرداخت بدهیهای ناشی از هزینه‌های غیرنقدی هیچگونه ثبتی در حساب هزینه انجام نخواهد شد. اثر بازپرداخت این بدهیها بر معادله حسابداری به شرح زیر است:

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
○		●		○
دارایی (موجودی نقد) کاهش می‌یابد.		بدهیها کاهش می‌یابد.		سرمایه تغییر نمی‌کند.

مثال ۶: مؤسسه دانا بدهی مربوط به تعمیر وسایل کمک آموزشی را در تاریخ ۶ بهمن ۱۳۷۶ به شرکت تعمیراتی اطمینان می‌پردازد، نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت رویداد فوق در حسابها به شرح صفحه بعد است:

تشخیص	قاعده	تجزیه و تحلیل
بدهکار: حسابهای پرداختی ۱۵۰,۰۰۰	کاهش بدهی، بدهکار می شود.	بدهی (حسابهای پرداختی) کاهش می یابد.
بستانکار: موجودی نقد ۱۵۰,۰۰۰	کاهش دارایی، بستانکار می شود.	دارایی (موجودی نقد) کاهش می یابد.

موجودی نقد		حسابهای پرداختی	
۴۰,۰۰۰	۱۰/۲	۱۴,۶۵۰,۰۰۰	مانده
۱۵۰,۰۰۰	۱۱/۶	۱۵۰,۰۰۰	۱۰/۶
			۱۱/۶

۴-۵ پیش پرداخت هزینه

در برخی موارد قبل از دریافت خدمت یا دارایی وجه آن به فروشنده پرداخت می گردد. همان گونه که قبلاً متذکر شدیم ملاک ثبت هزینه ها وقوع یا تحمل آنهاست و بنابراین زمان پرداخت مبالغی بابت پیش پرداختها، هزینه ای وقوع نیافته است و این مبالغ در یک حساب دارایی به نام «پیش پرداخت» ثبت می گردد. پرداخت بابت بیمه سال آینده، اجاره ۶ ماه آینده، آگهیهای تجاری ماه آینده نمونه هایی از پیش پرداختها هستند. در واقع این اقلام در دوره ای که خدمات مورد استفاده قرار می گیرد یا دارایی به مصرف می رسد، به هزینه تبدیل می شود. تأثیر پیش پرداخت هزینه ها بر معادله حسابداری به شرح زیر است:

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
جمع داراییها تغییر نمی یابد.		بدهیها تغییر نمی یابد.		سرمایه تغییر نمی یابد.

مثال ۷: مؤسسه دانا در تاریخ ۶ بهمن ۱۳۷۶ مبلغ ۲۵۰,۰۰۰ ریال بابت نقاشی ساختمان پیش پرداخت نمود. لازم به توضیح است در تاریخ ۱۱/۱۶ نقاشی ساختمان تکمیل شده و صورت حساب دریافت گردید. نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت این رویداد در حسابها به شرح زیر است:

تشخیص	قاعده	تجزیه و تحلیل
بدهکار: پیش پرداخت نقاشی ساختمان ۲۵۰,۰۰۰	افزایش دارایی، بدهکار می شود.	دارایی (پیش پرداخت نقاشی ساختمان) افزایش می یابد.
بستانکار: موجودی نقد ۲۵۰,۰۰۰	کاهش دارایی، بستانکار می شود.	دارایی (موجودی نقد) کاهش می یابد.

پیش پرداخت نقاشی ساختمان		موجودی نقد	
۲۵۰,۰۰۰	۱۱/۶	۲۵۰,۰۰۰	۱۱/۶
		۱۴,۴۶۰,۰۰۰	مانده

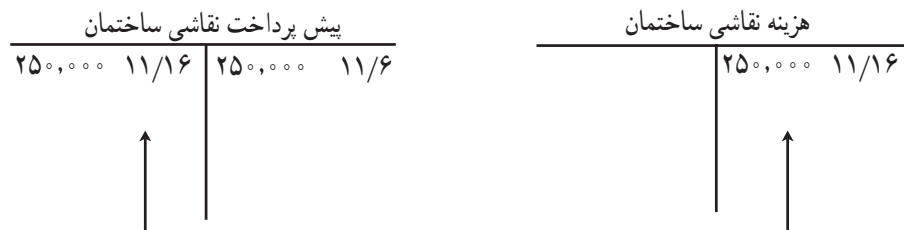
۵-۵ دریافت خدمات از محل پیش پرداختها

پس از دریافت خدماتی که قبلاً بهای آن پرداخت شده، برای دریافت کننده خدمات، هزینه ای وقوع می یابد. وقوع هزینه به هنگام دریافت خدمات موجب کاهش دارایی از یک طرف و کاهش سرمایه مالک از طرف دیگر می گردد. تأثیر رویداد دریافت خدمات از محل پیش پرداختها بر معادله حسابداری به شرح زیر است:

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
داراییها کاهش می یابد.		بدهیها تغییر نمی یابد.		سرمایه مالک کاهش می یابد.

مثال ۸: فرض کنید در تاریخ ۱۳۷۶/۱۱/۱۶ نقاشی ساختمان تکمیل شده و صورت حساب مربوط دریافت گردد. نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت این رویداد مالی به شرح زیر است:

تجزیه و تحلیل	قاعده	تشخیص
هزینه (نقاشی ساختمان) افزایش می یابد.	افزایش هزینه، بدهکار می شود.	بدهکار: هزینه نقاشی ساختمان ۲۵۰,۰۰۰
دارایی (پیش پرداخت نقاشی ساختمان) کاهش می یابد.	کاهش دارایی، بستانکار می شود.	بستانکار: پیش پرداخت نقاشی ساختمان ۲۵۰,۰۰۰

۵-۶ صورت سود و زیان

پس از آنکه کلیه رویدادهای مالی مرتبط با درآمدها و هزینه های واحد اقتصادی ثبت شد از روی مانده حسابهای درآمد و هزینه در دفتر کل، می توان صورت سود و زیان را تهیه نمود. صورت سود و زیان یکی از صورتهای مالی مهم است که چگونگی و نتیجه فعالیتهای مالی یک واحد اقتصادی را طی یک دوره زمانی نشان می دهد. صورت سود و زیان در مؤسسات خدماتی تحت عناوین «صورت درآمد و هزینه» یا «صورت نتایج عملیات» نیز نامیده می شود.

صورت سود و زیان، صورتی است که نتایج عملیات مالی یک واحد اقتصادی را طی یک دوره زمانی مشخص نشان می دهد.

چگونگی فعالیتهای مالی به معنای این است که در واحد اقتصادی طی یک دوره زمانی چه فعالیتهایی منجر به کسب درآمد و چه فعالیتهایی منتج به وقوع هزینه گردیده است. و منظور از نتیجه فعالیتهای مالی سود خالص یا زیان خالص دوره زمانی است که برابر است با:

$$\text{هزینه ها} + \text{درآمدها} = \text{سود (زیان) خالص}$$

در صورتی که جمع درآمدهای واحد اقتصادی بیشتر از جمع هزینه‌های آن باشد نتیجه فعالیت‌های مالی «سود خالص» یا «سود ویژه» خواهد بود و در صورتی که جمع هزینه‌ها بیشتر از جمع درآمدها باشد تفاوت را «زیان خالص» یا «زیان ویژه» می‌گویند.

سود خالص	>	درآمدها
زیان خالص	<	درآمدها

صورت سود و زیان مؤسسات خدماتی از چهار بخش جداگانه به شرح زیر تشکیل می‌گردد:

۱- عنوان: در این بخش اطلاعات مربوط به نام مؤسسه؛ نام صورت سود و زیان و دوره زمانی در سه سطر درج می‌گردد. نکته قابل توجه این است که تاریخ صورت سود و زیان مربوط به یک دوره زمانی خاص است و به این دلیل در ردیف تاریخ «برای دوره زمانی منتهی به تاریخ پایان دوره مالی» یا «برای ماه خاص» درج می‌شود.

۲- درآمدها: در این بخش، درآمدهای دوره مالی به تفکیک نوع درآمد نوشته و سپس جمع درآمدها محاسبه و درج می‌گردد.

۳- هزینه‌ها: در این بخش، هزینه‌های دوره مالی به تفکیک نوع هزینه نوشته و سپس جمع هزینه‌ها محاسبه و درج می‌گردد.

۴- سود یا زیان خالص: در آخرین بخش صورت سود و زیان تفاوت جمع درآمدها و جمع هزینه‌ها تحت عنوان سود خالص یا زیان خالص نوشته می‌شود.

با استفاده از خلاصه اطلاعات مؤسسه دانا، صورت سود و زیان مؤسسه دانا برای شش ماهه منتهی به ۱۳۷۶/۱۲/۲۹ به شرح

زیر خواهد بود:

خلاصه اطلاعات:

درآمد شهریه	۶,۲۰۰,۰۰۰	ریال
هزینه آب و برق	۴۰,۰۰۰	ریال
هزینه تعمیرات	۱۵۰,۰۰۰	ریال
هزینه نقاشی ساختمان	۲۵۰,۰۰۰	ریال

مؤسسه آموزش زبان دانا

صورت سود و زیان

برای شش ماهه دوم سال ۱۳۷۶ (ارقام به ریال)

درآمد شهریه	۶,۲۰۰,۰۰۰
کسر می‌شود: هزینه‌ها:	
هزینه آب و برق	۴۰,۰۰۰
هزینه تعمیرات	۱۵۰,۰۰۰
هزینه نقاشی ساختمان	۲۵۰,۰۰۰
جمع هزینه‌ها	۴۴۰,۰۰۰
سود خالص	۵,۷۶۰,۰۰۰

- ۱- درآمد را تعریف کنید پنج نوع درآمد را در مؤسسات خدماتی مختلف نام ببرید.
- ۲- آیا هر دریافتی در مؤسسه، درآمد محاسبه می‌گردد؟ توضیح دهید.
- ۳- درآمدها در چه زمانی شناسایی و در حسابها ثبت می‌شوند؟
- ۴- هزینه را تعریف کنید و پنج نوع هزینه را در مؤسسه خدماتی آموزشی نام ببرید.
- ۵- آیا هر پرداختی در یک مؤسسه هزینه تلقی می‌شود؟ توضیح دهید.
- ۶- هزینه‌ها در چه زمانی شناسایی و در حسابها ثبت می‌شوند؟
- ۷- با درج کلمه «بدهکار» و «بستانکار» جدول زیر را کامل کنید.

نام حسابها	افزایش	کاهش	مانده
درآمدها			
داراییها			
سرمایه			
هزینه‌ها			
بدهیها			

- ۸- اثر درآمدها و هزینه‌ها را بر اجزای معادله حسابداری بیان کنید.
- ۹- اجزای صورت سود و زیان را بیان کنید.
- ۱۰- نامهای دیگر صورت سود و زیان چیست؟
- ۱۱- چرا درآمدها و هزینه‌ها مستقیماً به حساب سرمایه منظور نمی‌شوند؟ توضیح دهید.

پرسشهای چهار گزینه‌ای

- برای هر یک از پرسشهای زیر گزینه مناسب را انتخاب نمایید.
- ۱- دریافت وجه نقد بابت شهریه در یک مؤسسه آموزشی باعث می‌شود که :
 - الف) درآمد افزایش و دارایی کاهش یابد.
 - ب) درآمد و بدهی کاهش یابد.
 - ج) درآمد و دارایی افزایش یابد.
 - د) درآمد افزایش و بدهی کاهش یابد.
 - ۲- ارسال صورتحساب بابت بهای تعمیرات انجام شده برای مشتری سبب می‌شود :
 - الف) بدهی افزایش و درآمد کاهش یابد.
 - ب) دارایی کاهش و درآمد افزایش یابد.
 - ج) دارایی و درآمد افزایش یابد.
 - د) بدهی و درآمد افزایش یابد.

- ۳ - کدام گزینه زیر صحیح است؟
 پرداخت مبالغی بابت خدماتی که در آینده دریافت خواهد شد موجب می‌شود:
- الف) هزینه و دارایی افزایش یابد.
 ب) هزینه افزایش و دارایی کاهش یابد.
 ج) دارایی افزایش و هزینه کاهش یابد.
 د) در جمع داراییها تغییر ایجاد نمی‌شود.
- ۴ - وقوع هزینه‌های نسبه در یک واحد اقتصادی موجب می‌شود،
- الف) هزینه و دارایی افزایش یابد.
 ب) هزینه افزایش و دارایی کاهش یابد.
 ج) هزینه و بدهی افزایش یابد.
 د) هزینه افزایش و بدهی کاهش یابد.
- ۵ - کدام یک از اقلام زیر در صورت سود و زیان درج نمی‌شوند؟
- الف) درآمد اجاره
 ب) هزینه آب و برق
 ج) هزینه اجاره
 د) پیش پرداخت هزینه بیمه
- ۶ - بازپرداخت بدهیهای ناشی از هزینه‌های تحقق یافته باعث می‌شود،
- الف) بدهیها کاهش و داراییها افزایش یابند.
 ب) بدهیها کاهش و سرمایه افزایش یابد.
 ج) دارایی کاهش و سرمایه کاهش یابد.
 د) بدهیها کاهش و داراییها کاهش یابند.

تمرینها

- تمرین ۱ - اثر هر یک از رویدادهای مالی زیر را بر معادله حسابداری تعیین کنید. (برای افزایش از علامت (.)، کاهش از علامت (.) و بدون تأثیر از صفر استفاده نمایید.)
- ۱ - سرمایه‌گذاری اولیه مالک مؤسسه با واریز وجه نقد به حساب بانکی مؤسسه
 - ۲ - خرید یک دستگاه ماشین تحریر به‌طور نقد
 - ۳ - پرداخت هزینه اجاره محل
 - ۴ - اخذ وام قرض‌الحسنه از بانک
 - ۵ - خرید یک قطعه زمین به‌طور نسبه
 - ۶ - دریافت از مشتریان بابت خدمات انجام شده
 - ۷ - پرداخت هزینه تلفن

- ۸ - دریافت قبض برق مؤسسه که مهلت پرداخت آن ماه آینده می باشد.
- ۹ - ارسال صورتحساب برای مشتریان بابت خدمات انجام شده.
- ۱۰ - پرداخت قسمتی از بدهی به بانک
- ۱۱ - پرداخت مبلغ قبض برق دریافتی ردیف ۸
- ۱۲ - فروش ماشین تحریر به بهای خرید (بهای تمام شده) به طور نسیه
- ۱۳ - دریافت وجه صورتحسابهای ارسالی برای مشتریان
- ۱۴ - پرداخت بابت حقوق کارکنان
برای پاسخ خود از جدول زیر استفاده نمایید.

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
+		o		+

تمرین ۲ - مهد کودک خانم مهربان در آغاز مهرماه سال ۱۳۷۶ با سرمایه گذاری اولیه ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال تأسیس گردید. اطلاعات زیر از درآمدها و هزینه های شش ماهه دوم سال ۱۳۷۶ در دست است:

هزینه اجاره	۵۰۰,۰۰۰ ریال	درآمد شهریه	۲,۳۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه درج آگهی	۱۰۰,۰۰۰ ریال		
هزینه برق	۳۰۰,۰۰۰ ریال		
هزینه آب	۲۵۰,۰۰۰ ریال		
هزینه حقوق مربیان	۶۰۰,۰۰۰ ریال		
هزینه متفرقه	۴۰,۰۰۰ ریال		

مطلوب است:

تهیه صورت سود و زیان شش ماهه دوم سال ۱۳۷۶.

تمرین ۳ - اطلاعات زیر از عملیات آرایشگاه زیبا طی یک ماهه بهمن ۱۳۷۶ در دست است:

سود خالص	۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه حقوق	۷۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه آب و برق	۳۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه ملزومات	۲۳۰,۰۰۰ ریال
هزینه تلفن	۷۵,۰۰۰ ریال
هزینه متفرقه	۲۵,۰۰۰ ریال

مطلوب است:

محاسبه درآمد آرایشگاه زیبا طی بهمن ماه ۱۳۷۶

تمرین ۴ - مؤسسه حق العمل کاری شرافت در تاریخ اول اسفند ۱۳۷۶ با سرمایه گذاری معادل ۱۵,۰۰۰,۰۰۰

ریال به همت آقای شرافت تأسیس شد. اطلاعات زیر از عملیات یک ماهه اسفند در دست است:

درآمد حق العمل کاری (کمسیون) ۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال

هزینه تبلیغات	۳۵۰,۰۰۰ ریال
هزینه حقوق	۷۵۰,۰۰۰ ریال
هزینه اجاره	۳,۲۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه تلفن	۸۰۰,۰۰۰ ریال
پیش برداخت بیمه	۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه ملزومات	۷۰۰,۰۰۰ ریال
مطلوب است:	

محاسبه سود و زیان خالص اسفندماه ۱۳۷۶

مسایل

۱- اطلاعات زیر از مانده حسابهای دفتر کل دفتر حقوقی عدالت طی آذر ماه سال ۱۳۷۶ در دست است :

درآمد حق الوکاله	۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
درآمد حق المشاوره	۷,۰۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه حقوق	۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه آب و برق	۵۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه تلفن	۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه اجاره ساختمان	۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه ملزومات	۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه متفرقه	۸۰,۰۰۰ ریال
مطلوب است:	

تهیه صورت سود و زیان دفتر حقوقی عدالت طی آذر ماه سال ۱۳۷۶.

۲- بخشی از رویدادهای مالی عکاسی سعید در مهرماه سال ۱۳۷۸ به شرح زیر می باشد. مانده موجودی نقد

اول مهرماه ۱۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال است.

پرداخت مبلغ ۷۰۰,۰۰۰ ریال بابت اجاره یک ماهه مهرماه	۷/۱
دریافت مبلغ ۹۰۰,۰۰۰ ریال از مشتریان در برابر خدمات ارائه شده طی نیمه اول ماه	۷/۱۵
پرداخت مبلغ ۵۰,۰۰۰ ریال بابت هزینه های تعمیر و نگهداری وسایل عکاسی	۷/۱۸
خرید ۲۵۰,۰۰۰ ریال اثاثه به صورت نسیه از فروشگاه مجید	۷/۲۰
ارسال صورتحساب به مبلغ ۲۴۰,۰۰۰ ریال بابت خدمات عکاسی برای مشتریان	۷/۲۳
پرداخت مبلغ ۴۰,۰۰۰ ریال بابت نظافت عکاسی	۷/۲۵
دریافت مبلغ ۲,۱۰۰,۰۰۰ ریال از مشتریان در برابر خدمات ارائه شده طی نیمه دوم مهرماه	۷/۳۰

۷/۳۰ پرداخت مبلغ ۶۰۰,۰۰۰ ریال بابت هزینه تلفن مهرماه
۷/۳۰ پرداخت مبلغ ۸۰۰,۰۰۰ ریال بابت هزینه حقوق یک ماهه کارکنان

مطلوب است:

- ۱- ثبت عملیات فوق در دفتر روزنامه عمومی
- ۲- انتقال ثبتهای دفتر روزنامه به دفتر کل
- ۳- تهیه صورت سود و زیان برای مهرماه ۱۳۷۸
- ۴- آقای سلامت در تاریخ اول دی ماه سال ۱۳۷۸ تعمیرگاه اتومبیل سلامت را دایر کرد. عملیات مالی دی ماه تعمیرگاه سلامت به شرح زیر است:

۱/ دی افتتاح حساب جاری شماره ۸۷۶ در بانک ملی و واریز مبلغ ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال به حساب مزبور بابت سرمایه گذاری در تعمیرگاه
۱/ دی صدور چک شماره ۶۶۶۱۱۸ به مبلغ ۷۰۰,۰۰۰ ریال بابت اجاره دی ماه
۵/ دی خرید نسیه ائانه معادل ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال از فروشگاه احمدی و دریافت فاکتور شماره ۲۲۲ که باید طی بیست روز پرداخت شود.
۸/ دی صدور چک شماره ۶۶۶۱۱۹ به مبلغ ۱۵۰,۰۰۰ ریال بابت خرید ملزومات از فروشگاه لوازم بدکی کرمانشاه

۱۵/ دی دریافت وام بانکی به مبلغ ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال به سررسید یک سال آینده از بانک ملی
۲۰/ دی استرداد نیمی از ملزومات خریداری شده در تاریخ ۸ دی ماه به فروشگاه لوازم بدکی کرمانشاه و دریافت یک فقره چک از فروشگاه مذکور

۲۵/ دی صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۰ در وجه فروشگاه احمدی بابت پرداخت فاکتور شماره ۲۲۲
مطلوب است:

- ۱- ثبت عملیات فوق در دفتر روزنامه عمومی
- ۲- انتقال ثبتهای دفتر روزنامه به دفتر کل
- ۳- تهیه تراز آزمایشی به تاریخ ۳۰ دی ماه
- ۴- این مسأله ادامه مسأله ۳ است و به رویدادهای مالی بهمن ماه ۱۳۷۸ تعمیرگاه اتومبیل سلامت می پردازد:
 - ۱/ بهمن صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۱ به مبلغ ۷۰۰,۰۰۰ ریال بابت اجاره بهمن ماه تعمیرگاه
 - ۳/ بهمن دریافت مبلغ ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال بابت خدمات ارائه شده به مشتریان و واریز آن به بانک
 - ۱۵/ بهمن صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۲ به مبلغ ۶۰۰,۰۰۰ ریال بابت پرداخت هزینه آب و برق
 - ۱۸/ بهمن صدور و ارسال صورتحساب ارائه خدمات به یکی از مشتریان (آقای توحیدی) به میزان ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال که قرار شد طی ده روز آینده مبلغ فوق به حساب بانکی شرکت واریز شود.
 - ۲۰/ بهمن صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۳ به مبلغ ۸۴۰,۰۰۰ ریال در وجه شرکت بیمه بابت بیمه یک ساله داراییهای تعمیرگاه

- ۲۳/ بهمن صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۴ به مبلغ ۵۲۰,۰۰۰ ریال بابت حقوق کارکنان تعمیرگاه
- ۲۵/ بهمن دریافت مبلغ ۱,۳۰۰,۰۰۰ ریال بابت خدمات ارائه شده به مشتریان و واریز آن به بانک
- ۲۶/ بهمن صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۵ به مبلغ ۱۴۰,۰۰۰ ریال بابت هزینه تلفن
- ۲۸/ بهمن واریز مبلغ صورتحساب تاریخ ۱۸ بهمن توسط آقای توحیدی
- مطلوب است:

- ۱ - ثبت عملیات بهمن ماه تعمیرگاه سلامت در دفتر روزنامه عمومی
- ۲ - انتقال ثبتهای دفتر روزنامه به دفتر کل
- ۳ - تهیه تراز آزمایشی پایان بهمن ماه
- ۴ - تنظیم صورت سود و زیان دو ماهه دی و بهمن